

Міністерство освіти і науки України
Міністерство охорони здоров'я
Національний фармацевтичний університет
Фаховий коледж

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ВІД ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ ДО ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО

*Матеріали
Всеукраїнської
дистанційної
науково-практичної
конференції*

17 березня 2026 року
м. Харків

УДК 377.36

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З ФАРМАКОЛОГІЇ

Валентина Аксакова, Олена Строна

Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету

м. Харків, Україна

Професійна компетентність на заняттях з фармакології означає інтегровану характеристику особистості здобувача освіти, яка включає знання, вміння, особисті якості достатні для ефективного виконання майбутніх професійних функцій асистента фармацевта. Це не просто запам'ятовування назв ліків, а здатність застосовувати ці знання на практиці для досягнення максимально позитивного результату.

Ключовими складовими професійної компетентності на заняттях з фармакології є:

- теоретичні знання;
- практичні навички (практичний компонент);
- мотиваційно-ціннісний компонент;
- інформаційно-комунікативний компонент;
- професійно-рефлексивний компонент.

Теоретичні знання - це глибоке розуміння теоретичних основ фармакології, включаючи класифікації лікарських препаратів, механізми дії різних груп лікарських засобів, їх фармакодинаміку, показання до застосування, протипоказання, побічні ефекти. Для цього у здобувача освіти є джерела, якими він може скористатися: тексти лекцій, матеріали мультимедійних лекцій, матеріали для самостійного вивчення. У всіх цих основних джерелах інформація подається коротко, чітко, що дає можливість здобувачу освіти краще опанувати матеріал.

Хотілось би відмітити, що вивчення фармакології неможливе без глибокого розуміння базових наук, які складають її теоретичний фундамент – це анатомія з основами фізіології, основи патологічної фізіології. Як можна зрозуміти механізми дії, наприклад, сечогінних препаратів, якщо здобувач освіти не знає інформацію про нефрон, механізмів сечоутворення тощо. Таких прикладів можна наводити багато. Починаючи вивчати якусь тему, викладачі

фармакології роблять акцент або на анатомічні данні, або на фізіологічні процеси, або на патологічні стани.

Практичні навички (практичний компонент) – це вміння застосовувати отримані знання для вирішення конкретних професійних завдань. Розкриття практичного компоненту при вивченні фармакології полягає в активному застосуванні теоретичних знань у конкретних ситуаціях та формуванні стійких професійних навичок.

Цей компонент охоплює низку ключових вмінь, які здобувач освіти має опанувати:

- визначати групову належність основних лікарських засобів згідно сучасних класифікацій;
- надавати фармакологічну характеристику традиційним та новим лікам, логічно пов'язувати фармакодинаміку з показаннями, а основні побічні ефекти з протипоказаннями до застосування ліків;
- обґрунтовувати вибір адекватної лікарської форми відповідно до шляхів введення лікарських засобів;
- проводити пошук фармакологічної інформації у сучасних довідниках, наукових та фахових періодичних виданнях.

На заняттях з фармакології практичний компонент реалізується через розбір різних навчальних завдань та ситуацій з використанням інтерактивних методів: мозковий штурм; імітаційні ігри; ситуаційні завдання (кейс-стаді); дискусії та інші.

Для покращення, поглиблення та полегшення сприйняття та засвоєння матеріалу, під час дистанційного навчання доцільно використовувати різні цифрові інструменти: LearningApps.org; Kahoot; Word wall та інші.

Мотиваційно-ціннісний компонент - це наявність позитивного ставлення до професійно-пізнавального процесу, усвідомлення важливості своєї майбутньої професії та моральна позиція фахівця (відповідальність, етичність). Мотиваційно-ціннісний компонент у вивченні фармакології формує внутрішню потребу здобувача освіти в оволодінні фармакологією і визначає його ставлення до майбутньої професії фармацевтичного працівника. Він виходить за межі суто академічного інтересу і включає глибоке усвідомлення соціальної значущості професії, етичних норм та особистої відповідальності.

На заняттях з фармакології мотиваційно-ціннісний компонент реалізується через:

- клінічні приклади: вирішення ситуаційних задач, обговорення реальних історій успішного лікування або трагічних помилок, що підкреслюють важливість глибоких знань та відповідальності;
- етичні дискусії: аналіз складних моральних дилем (наприклад, доступність дорогих інноваційних ліків, конфлікт інтересів);
- зворотний зв'язок: регулярне нагадування здобувачам освіти про їхню майбутню роль у суспільстві та високі вимоги до професіоналізму.

Таким чином, мотиваційно-ціннісний компонент забезпечує не тільки "хочу" в процесі навчання, але й формує "я повинен" та "я ціную", що є основою для становлення висококваліфікованого та етичного фахівця.

Інформаційно-комунікативний компонент - це і вміння працювати з різними джерелами інформації (довідниками, науковими статтями, базами даних), а також ефективно спілкуватися з колегами та пацієнтами. Інформаційно-комунікативний компонент професійної компетентності при вивченні фармакології охоплює здатність здобувача освіти ефективно працювати з величезним потоком спеціалізованої інформації, критично її оцінювати, систематизувати, а також вміло використовувати для спілкування з колегами, лікарями та пацієнтами.

На заняттях фармакології інформаційно-комунікативний компонент розвивається через:

- використання інформаційних технологій: підготовку презентацій (в т.ч. і «презентацій-дебатів»), повідомлень, доповідей, міні-проектів тощо;
- моделювання діалогів "фармацевт-пацієнт";
- розробку коміксів або сторібордів на тему «фармакокінетика лікарського препарату»;
- створення коротких відео / reels;
- доступність пояснень: вміння "перекладати" складні медичні терміни на просту та зрозумілу для пацієнта мову, уникаючи жаргону;
- активне слухання: здатність уважно вислухати пацієнта, зрозуміти його скарги, страхи, очікування та рівень обізнаності про ліки.

Це сприяє розвитку критичного мислення, інформаційно-комунікативної компетентності та формуванню професійної мовленнєвої культури спілкування.

Професійно-рефлексивний компонент – це здатність аналізувати власну професійну діяльність, передбачати її наслідки та постійно вдосконалювати свої знання та навички (навчання протягом життя).

Професійно-рефлексивний компонент є завершальним та інтегративним елементом професійної компетентності. Він відображає здатність майбутнього фахівця до самоаналізу, критичної оцінки власних дій, постійного вдосконалення та адаптації до змін у професійній сфері.

При вивченні фармакології цей компонент полягає в усвідомленні меж своїх знань та навичок і вмінні коригувати свою поведінку. Рефлексивний компонент стимулює постійне довічне навчання.

Освітній процес з фармакології сприяє розвитку рефлексивного компонента через:

- дебрифінг (розбір польотів): детальне обговорення виконаних завдань після їх завершення, з акцентом на тому, як здобувач освіти приймав рішення і чому саме так;
- ведення щоденників практики: записи власних спостережень, труднощів та успіхів під час проходження практики.

Професійно-рефлексивний компонент перетворює здобувача освіти з простого "виконавця інструкцій" на свідомого, відповідального та постійно зростаючого фахівця.

Висновок: формування професійної компетентності на заняттях фармакології досягається поєднанням теоретичних знань, практичних навичок, мотиваційно-ціннісного, інформаційно-комунікативного та професійно-рефлексивного компонентів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Шумейко О. В., Клименко О. В. Компетентнісний підхід в оцінюванні підготовки фахівців спеціальності 222 «Медицина» в межах навчальної дисципліни «Фармакологія». Медицина та фармація: освітні дискурси. 2025. № 2. С. 78–85.
2. Хмельяр І. М., Бурбан О. І. Формування професійної компетентності майбутнього фармацевта на заняттях з фармакології. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2019. Вип. 1 (44). С. 192–195.
3. Москаленко В. Ф., Ніженковська І. В., Вельчинська О. В. Формування професійної компетентності майбутнього фармацевта в умовах кредитно-модульної системи освіти. *Медична освіта*. 2005. № 4. С. 81–84.